

วัฒนธรรมอาหารของชาวไทยมุสลิมชุมชนบางหลวง เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร
(Food Culture among Thai-Muslim at Bang-Luang, Thonburi, Bangkok)

มธุรพร ภาคพรต

รายงานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจาก
สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม
ประจำปีงบประมาณ ๒๕๕๐

วัฒนธรรมอาหารของชาวไทยมุสลิม ชุมชนบางหลวง เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร
(Food Culture among Thai-Muslim at Bang-Luang, Thonburi, Bangkok)

มธุรพร ภาคพรต

บทคัดย่อ

งานวิจัย เรื่อง วัฒนธรรมอาหารของชาวไทยมุสลิม ชุมชนบางหลวง เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอาหารในชีวิตประจำวัน อาหารในสถานการณ์พิเศษและ อาหารใน ประเพณีและพิธีกรรมทางศาสนาของชาวไทยมุสลิมชุมชนบางหลวง โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้รู้ใน ชุมชน ผู้ที่มีฝีมือในการทำอาหารในชุมชน หญิงตั้งครรภ์และหลังคลอดบุตร ผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ โดยใช้ แบบสอบถามประกอบการสัมภาษณ์แบบลึกลง และทำการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วมในประเพณี และพิธีกรรมทางศาสนาของชุมชน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการจำแนกชนิดข้อมูล และการเปรียบเทียบข้อมูล โดย ทำการเปรียบเทียบวัฒนธรรมอาหารของชาวไทยมุสลิมชุมชนบางหลวงกับหลักการของศาสนาอิสลาม และ วัฒนธรรมอาหารของชาวไทยมุสลิมในพื้นที่ต่างๆ ที่เคยมีผู้ทำการศึกษามาแล้ว

ผลการศึกษาพบว่า ชาวไทยมุสลิมชุมชนบางหลวงยึดหลักปฏิบัติตามแนวทางของศาสนาอิสลามในการบริโภค อาหาร อาหารในชีวิตประจำวันของชาวไทยมุสลิมชุมชนบางหลวงคือ อาหารไทย เพราะว่าเป็นอาหารมุสลิมมี เครื่องปรุง และขั้นตอนในการทำอาหารค่อนข้างยุ่งยาก อีกทั้งมีรสชาติเผ็ดร้อน ไม่เหมาะที่จะรับประทานทุก วัน อาหารในสถานการณ์พิเศษของชาวไทยมุสลิมชุมชนบางหลวงขึ้นอยู่กับวัฒนธรรม ประเพณี และความเชื่อ ของครอบครัว เช่น การแลกเปลี่ยนอาหารในช่วงถือศีลอด หญิงหลังคลอดบุตรให้รับประทานแกงเลียง ช่วยให้ มีน้ำนมสำหรับเลี้ยงทารก และห้ามดื่มน้ำเย็นและรับประทานน้ำแข็ง เพราะทำให้เลือดแข็งตัว อาหารใน ประเพณีและพิธีกรรมทางศาสนา คือ อาหารมุสลิม และในงานประเพณีและพิธีกรรมทางศาสนาถือเป็นเวทีใน การประชันฝีมือในการทำอาหารของคนในชุมชน

นอกจากนี้ อาหารมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา การมีปฏิสัมพันธ์กับชุมชนใกล้เคียงที่นับถือ ศาสนาพุทธและศาสนาคริสต์ การมีอาหารเข้ามาในชุมชน ตลอดจนการยอมรับอาหารข้างนอกเข้ามา ตาม รสนิยมการบริโภคของสังคมยุคใหม่ ทำให้อาหารในชุมชนมีความหลากหลายมากขึ้น อย่างไรก็ตาม อาหารบาง ชนิดสูญหายหรือค่อยๆ สูญหายไปกับผู้ที่มีฝีมือในการทำอาหาร เนื่องจากการทำอาหารรับประทานน้อยลง ตลอดจนไม่มีการสืบทอด ในการทำอาหาร

การศึกษาวัฒนธรรมอาหารของชาวไทยมุสลิมในอนาคตต่อไป ควรมีการศึกษาอาหารในชีวิตประจำวัน อาหาร ในสถานการณ์พิเศษ และอาหารในประเพณีและพิธีกรรมทางศาสนาของชาวไทยมุสลิมในชุมชนอื่นๆ หรือ ศึกษาเพิ่มเติมในชุมชนบางหลวงให้ลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น ถึงที่มาที่ไปของอาหารแต่ละชนิด อาหารที่มีอยู่ในปัจจุบัน อาหารที่เคยมีในชุมชนแต่ปัจจุบันไม่มีการทำแล้ว หรือมีการทำเฉพาะโอกาสสำคัญในประเพณีและพิธีกรรม ทางศาสนา รวมทั้งส่งเสริมให้คนรุ่นหลังเรียนรู้วิธีทำอาหาร โดยเฉพาะอาหารที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน ตลอดจนปรับแนวคิดผู้ที่มีฝีมือในการทำอาหารในชุมชนให้เห็นถึงความสำคัญของการสืบทอดวัฒนธรรม อาหารแก่คนรุ่นหลังต่อไป

คำสำคัญ: วัฒนธรรม อาหาร ชาวไทยมุสลิม